

LOOL

TKG KK*PP KK

NR. 3

JÕULUNUMBER

1937

SISU: NEMAD LEIDSID TEMA — H. VIKS / JÕULU-
MÜSTEERIUM — E. KERA / VALMISTAGEM
RÕÖMU OMA VANEMAILE — E. PERMAN / PÄRTLI
PEET JUTUSTAS JÕULULAUPÄEVA ÕHTUL — E. VASE-
MÄGI / ELUTORMIDES — L. RANDOJA / PÄÄSUKESE
PESA — E. VASEMÄGI / TALVEL — E. VASEMÄGI /
KÄISIME PETSERIS — A. ANTISOV / MALE TÄHTSU-
SEST JA AJALOOST — E. MIKKEL / SPORT MEIE
KOOLIS — E. KIVIVARE / SUGISESIST MANÖÖV-
REIST — H. ALJAK / KOOLIELU / KAAS E. KERALT.

I L O L I

TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI, KOMMERTSKOOLI, III PROGÜMNAASIUMI,
KAUBANDUS- JA ÄRINDUSKESKKOOLI ÕPILASKONNA AJAKIRI.

VIII aastakäik

Detsember 1937

Nr. 3 (43)

Nemad leidsid Tema.

Aga nende seas, kes olid tulnud pühiks palvetama, leids mõningaid kreeklasi. Need tulid nüüd Filip-puse juurde, kes oli Beetsaidast, Galilea linnast, ja palusid teda öelda: „Issand, meie tahame Jeesust näha.“

Joh. 12, 20—21.

Peagi säravad jõuluküünlad. Peagi laulab kogudus vananematuid jõulukoraale.

Jõulukoguduse hulgas on kahtlustega kuhjatud südameid, kes ei ela Hommikumaa tarkade taoliselt usus, vaid kahtlustes: „Kus on see sündinud juudalaste kuningas?“ (Matt. 2, 2). Vahest oled ka sina, pisike poiss või tüdrukuke, kahtlejate hulgas. Kuid ometi sa soovid kreeklaste sarnaselt oma igatsuse täidumist: „Meie tahame Jeesust näha“; tahad muinasjutulist jõuluõnnistust saada.

Olin kord koolilaste jõulupuul. Särava kuuse ümber oli kogunenud pisikesi ja suuri. Lauldi armsaid jõulukoraale, loeti jõluevangeeliumi. Siis jagas jõuluvana oma tohutust kotist kõigile kinke. Enne kingisaamist pidi iga laps midagi lugema või laulma. Ruttu, ma-

sinlikult lugesid nad oma salmikeseid, piiludes ise kingituste poole. Keegi pisike tüdrukuke erines teistest. Ta põlvitas jõulukuuse ees, pilk küünalde säras, käed palveks kokku pandud ja kandis ette oma õpitud salmikese. See ei olnud lugemine, vaid tõeline tänupalve Jõululapsukele. Oma palve lõpetanud, tõusis ta õnnelikult püsti, vaatas mõni hetk säravasilmaliselt kaugusse ja läks kindlalt oma kohale. Noored ja vanad jälgisid hardumuses pisikese palvetaja palvust. Ainult üks poiss püüdis naerda väikest palvetajat. — Siis said jõuluõhtust osavõtjad veel teise hardumusminuti: kaasõpilase palvust naerev poiss puhkes nutma Jõululapsest kõneleva salmikese ettekandmisel.

Palvetades nägi pisike tüdrukuke reaalselt Jõululast.

Pisike poiss püüdis Jõululast eitada, ja ometigi ta nägi ja tunnistas Teda oma palvuses.

Nende kahe lapse tee olgu ka sinu tee. Siis leiad Tema.

Heino Viks.

Jõulumüsteerium.

Madalal rippuvaist hahkjaist, tinakarva pilvist pudenes juba suuri, mitmekujulisi lumehelbeid nagu valgeid pehmeid udusulgi kõvakonarlisele, külmunud maapinnale. Kuid vahetevahel tõi tuuleiil klaaskõvu jääteralisi lumekilde, mis plekkkatustel sünnitas tasast jõulumuusikat.

Viletsalt valgustasid sinakatulelised gaasilaternad hämaraid tänavaid, kus üksik, hall, õhukeses sügispalitus kogu kiiresti edasi ruttas. Poole linna oli ta juba läbi joosnud, nagu otsides midagi, midagi, mida on väga raske leida. Ta otsis oma uueks pildiks — loomutruud, tõelikku elu, et seda tõmmata siis lõuendile veidi haisevate, läikivate õlivärvidega. Mitmes öölokaalis, kõrtsis oli ta juba käinud, kuid leidmata midagi uut, pöördunud sealt tagasi tänavale sama otsimishimuliselt nagu enne, lootust kaotamata.

Tema möödudes avanes parajasti kuskil restorani uks. Joobnute lärmi, suitsust valgust ja sooja, läpastavat leitsakut lõi talle näkku.

Ta ei talunud seda.

Joobnuist oli ta maalinud juba mitut pilti, saavutamata midagi paremat, ja need vedelesid nüüd ta väikese külma ateljee nurgas.

Kiiresti ruttas ta läbi viletsate, pimedate tänavate. Teda haaras mingisugune vaimustus, kergus, õnnetunne. Ta tahtis luua midagi paremat, kui oli loonud seni ja milliseid töid oli müünud paari krooni eest antikvaaridele või oli jätnud tolmuma ateljee nurka.

Ta pidi looma midagi paremat, või — laostuma... Tal oli taskus viimane kroon ja seda poleks jätkunud kauaks. Nii mitu korda oli teda vallanud juba tahtmine astuda sisse kuhugi ja — juua, unustada... juua nagu need teised kunstnikud seal ja lärmitseda koos nendega. Aga ikka jälle oli ta maha surunud selle painajaliku tahte, vajutanud kulunud viltkaabu serva sügavamale silmle ja kiiresti, pool joostes rutanud mööda udest, mille taga lärmasid

purjus mehed ja laulsid kirevalt rietatud naised.

Lumesadu oli üle jäänud, ainult üksikute puhangutena tuli veel jäisi, kõvu lumekübemeid.

Aeg-ajalt vaikisid aga tuulegi vägevad lõõsked ja üksik täht vilksatas rebitud valgeääreliste hallide pilverüngaste vahelt. See tundus karge, külma tähena.

Tuli külm — kange külm.

Edasiruttav kunstnik tõmbas krae kõrgemale üle kõrvade ja litsus õhukesis sõrmkindais käed sügavamale palitutaskuisse.

Tal oli külm, pööraselt külm.

Pöördunud juba kodu poole, jäi ta korraga imestunult seisma. Kuskiit madalast, väikesest agulimajast kostis laste jõululaul.

Imelik, kuidas see pani nagu uuesti käima ta hüübima tõmbunud vere, pea mõnusalt surisema, ja nagu soegi hakkas tal.

Ta astus aknale, kust kostis laul, lähemale ja surus näo vastu külma, jääkübemeis ruutu.

Toas laulis neli last. Kahel suuremal olid käes noodid, kuna vähemad niisama suuremaile kaasa aitasid. Silmis imelik, rõõmus sära ja näod veidi ülespoole pöördud, seisid nad seal.

Äkki sähvas mõte tulesädemena akna taga seisjal läbi pea: „Selle... selle maalin ma!...“

Ja kiiresti, kiiresti jooksis nüüd hall kogu läbi kõledalt külmade, tühjade, kuust valgustatud tänavate kodu poole, südames ometi iseäralik soe tunne.

Saabunud koju — külma, pisikesse, viletsasse ateljeesse, algas tal kibe töö, et ei ununeks pilt, üksikasjad... Ja seal valmis pilt, mis tõi pöörde noore kunstniku ellu, andis elumõtte...

See oli jõulumüsteerium: neli laulvat last hõreda jõulukuuse all, mille okstes leegitses hahkjas küünlajupp, aga laste silmis päikles rõõm, nagu säraks nende ees maailma ilusaim jõulupuud, tuhat jõulukuünalt...
Erich Kera.

Valmistagem rõõmu oma vanemaile.

„Poig harva üle kodoläve
so manu jõudse kooliteelt,
siis tuuli, pilvi perän käve,
es kuule ema lihtsat meelt...“

Kaasõpilased! Kas olete kunagi hetkeks seisatanud, et järele mõelda, mida õieti tähendavad meile meie vanemad, ja kas olete eneselt küsinud: kuidas tasun ma nende poolt osutatavat armastust ja hoolt? Ei, meie ei mõtlegi sellele, me läheme küsimusest mööda, leides, et kõik see, mida meie heaks teevad meie

kame hoolimatult kõrvale oma vanemate elutarkuse, aga ummikusse satunud, tuleme nende juurde tagasi.

Vähe sellest, et me vanemate õpetusi tähele ei pane, me tasume nii tihtigi nende hoolt ja armastust vaid hoolimatusega. Kahetsus võib tulla aga liiga hilja. Kui valus võib meil olla siis, kui oma eksimustest aru saame, aga seda enam millegagi heaks ei saa teha. Kui palju etteheiteid peame siis kuulma oma sü-

Erich Kera

Talvemaastik.

vanemad, on iseenesest mõistetav. Eestlase kui põhjamaalase põhiomaduseks on alati peetud karmust ja tunnete varjamist. Sellest ei tule valesti aru saada. Tagasihoidlikkus ei tähenda veel külmust ja hoolimatust, ei, see võib koguni olla taustaks õrnusele ja südamlikkusele, mis ei avaldu sõnus, vaid tegudes.

Meie kõik vist tunneme Gustav Suitsu luuletust „Kerko-kell“. See luuletus, mis nii hästi vastab eestlase tagasihoidlikule hingelaadile, peaks meile olema suunanäitajaks, see on õpetuseks sellelt, kes aastate verstapostil kahetsedes tagasi vaatab.

... „Siis tuuli, pilvi perän käve,
es kuule ema lihtsat meelt...“

Meie, noored, tahame olla iseseisvad, tahame rajada oma radu ja lük-

dametunnistusel, kui me seisame norguspäi kalmukünka juures ja nutame kibedaid kahetsuspisaraid.

See aeg, millal me viibime vanemate hoole all, ei ole pikk. Aastad kaovad aastate järele nii, et me arugi ei ole sest saanud kesk igapäevast tööd ja halli argipäeva. Ent ometi on iga niisugune päev täis sadu võimalusi näidata oma vanemaile, kui palju me neist lugu peame ja neid armastame. Vanemad annavad meile oma parima, küsimata tasu. Ja meie ei näi seda tähelegi panevat. Kas pole see vanemaile kurb ja valus?

Näidakem, et eestlasele nii omase karmi koore all on soe ja armastav süda. Üks hiina jutt räägib isast, kellel mingisuguse süüteo pärast mõlemad käed pidi ära raiutama ja kelle tütar oma käed tema eest tah-

tis ohverdada. Mandariin, nähes nii suurt armastust, andestas mehele.

Meilt ei nõua keegi midagi niisugust. Kui kerge peaks meile olema näidata oma armastust vanemate vastu. Küsime: kuidas seda teha? Piisab sellest, et me vanemaid nende koduses töös aidata püüame, nuri-nata ja rõõmsalt nende soove ja käske täidame.

„Kui te ka inimeste ja inglite keeltega kõneleksite ja teil ei oleks armastust, siis olete kui vask, mis kumiseb ja kelluke, mis heliseb.“ Armastagem oma vanemaid kogu südamest, siis on ka need vähesed kohustused, mis meile pannakse, kerged.

Ja veel — enam usaldust! Isa ja ema on meile kõige lähemaiks ini-

mesiks, nad soovivad meile kõige paremat, nad on meist kogenenumad, tunnevad ja saavad elust paremini aru kui meie — ärgem lükakem nende nõuandeid tagasi.

Paljud lapsed kurdavad, et vanemad neid ei mõista. See tuleb sellest, et me oma vanemaid liiga vähe usaldame. Meie peame nende juurde minema ja mitte ümberpöördu nõudma, sest meile enestele on tarvis usaldust.

Varsti ligineb aeg, kus kirikukellade helid kuulutavad rahu, rõõmu ja armastust... Valmistagem heameelt siis ka oma vanemaile, et meiegi südames kirikukellad rõõmulaulu laulaksid.

Erna Perman.

Pärlli Peet jutustas jõululaupäeva õhtul...

Jõululaupäeva õhtu. Vorstid olid juba söödud, laulud lauldud, jõuluvana käinud kinke jagamas, ja küünladki kuusel hakkasid kustuma, heites veel viimaseid helke ning varje talutoa seintele. Lapsed seisid kuuse ümber ja vaatasid kahetseval pilgul kustuvaid leeke.

„Jaah!“ venitas Peet ahjunurgast. „Kes tookord sihukest asja nägi nigu nüüd. Kui mina laps olli, oi ses olli huupis teistmoodu kõik. Es näi minu silm latsepõlven jõuluvana ega sihukesti kinke nigu nüüd!“

Lapsed kuulatasid terasemalt, ehk Peet jutustab neile jälle midagi oma lapsepõlvest. Vanal Peedil oli niipalju naljakaid lapsepõlve-mälestusi. Kord kõneles Peet, kuidas teda vanem õde, isa ja ema heinamaal olles, tulemaal suures pajas, kus tuli all, oli pesema hakanud. Õnneks juhtunud aga nii, et naabrinaine tulnud neile ja tabanud õe selliselt hädaohtlikult teolt. Ega õde selles süüdi olnudki, ta olnud veel väike ja mõisapoisid käskinud tal poissi tulemaal katlas puhtaks pesta. Ega Peet seda mäletavat, olnud veel nii väike, aga ema rääkinud seda mitu-mitu korda.

Täna istus Peet vaikides ja mõtteisse süvenenult. Viimaks hakkasid lapsed paluma: jutustagu Peet neile midagi oma lapsepõlve jõuludest. Jutustagu ainult niikaua, kuni küünlad kustuvad.

„Ah nii kavva, kui küünla kustuva vai?“

„Jah, Peet, jutusta, jutusta!“ kisasid lapsed üksteise võidu.

„Ah jutustan vai?“

„Jutusta! Jutusta!“

„Olgu sis,“ algas Peet. „Kui mina olli viil nuur, no ses es ole küll sihukest asja. Jah, es ole! Vot ses olli nõnna: kui tuli tuu jõuluriidi, ses veeti agu mõtsast. Jah, veeti nigu kole. Esiti nigu sai, perastpoole juba tuudi rohkemb, et saase aod rutemb koju. Noid agusi veeti õkva ahju kütmisest. Siis viil tetti ütte kui tõist, mis keegi viil tetta sai.“

„Aga kas siis vanasti päevad nii lühikesed olid?“ päris imestunud Mai.

„Ega es ole, kos nad siis lühema olliva kui prõlla. Jah, ega es ole. Talvepäiv iks talvepäiv, mes seal immest panna. No-jah, jõululaupäiv

oli üits tore päiv. Ses naised teivad vorsti, kääki, head leiba ja saia ka, kui hästi läits. Teivad nii nagu praegugi, aga vot kus olli vahe, et es ole sihukese vorsti nigu nüüd. Jah, es ole nigu nüüd.“

„Aga missugused siis?“ küsis Leeni.

„Ah misukese vai? Vot olliva vorsti-pulga.“

„Pulgaga!“ imestasid lapsed.

„Jah, pulgaga, jah. Ses köeti suurt ahju. No sai alles nalja. Kos rehetare olli tossu täis! Ega es aita muud, kui usse vallali. Meie ses tekid ümber ja kükitime nigu pääsukese oma koiku sõrva peal. Perast lükati ussed jälle kinni ja meie ronisime maha. Õdakupuule joba tuudi kuusk. Mitte sihuke nigu nüüd teil. Jah, mitte sihuke. Sii olli huupis tõistsugune, nii pisemb. Ja, ega es olle sihukest risti nigu nüüd. Olli pakk, puupakk ja keskkotsile mulk sisse tettu. Puu pandi sisse ja olligi valmis. Kүүnla, nii olliva huupis tõise. Meil olliva lambarasva-kүүnla. Nii ajasiva imelikku aisu sisse... Õdaku tuudi õle tupp, pandi maha põrmandule. Oi, küll sial olli tore uperkuuti laske ja susisõõri visata. Enne sõime nigu nüüdki ja... Esa, tuu võtse piibli, lauluraamatu ja nakas lugema. Luges jõuluevangeeliumi; võtse ka lauluraamatu ja luges sealt salmid ette. Meie laulsime takka järele.“

„Siis nii nagu kirikus?“ päris Leeni.

„Ei, noh ega meil es ole sihuke. Jah, ega es ole. Meil es ole ju altarit ega toda samast... noh, noh...“

„Kantslit!“ lisas Mai.

„Vot jah, kantslit... Perast süüki panime kүүnla palama. Igaütel olli kүүnal, nii palju olli kүүnlid, kui palju olli inemisi. Meid olli kümme, ses olli ka kүүnlid kümme!“

„Kümme!“ imestasid lapsed.

„Jah, kümme. Meid olli viil vähe, aga kos naabril, oi juhkam, neid olli säitsetõist. Naabrinaine rääkis, et jõululaupäiva õdakul es mahu tõise kõik korruga õlgile susi-sõõri laskma. No ses nad lassid kõrdamüüda.

Jah, kõrdamüüda. Aga meie saime iks laske viil peris vabalt. Perast süüki võisime minna õlgile, aga sial es tohi viil mürada enne, kui olime kõik oma laulud peast maha vuristanud. Ses anti igäuhele üks präänik. Vahel saime ka mõisa provva käest niknäkki.“

„Mis see niknäk on?“ küsis Mai.

„Ah niknäk? Niknäk on präänik. Nigu ikke on präänikust obesed ja mehed ja...“

„A-ah! Piparkoogid, mõtled sa!“ naersid lapsed.

„Piparkoogid jah. Mina sain ütskõrd üte mehe, muidugi „pipramehe“. Väga illus olli teine, sihuke siiruline ja viiruline. Suu nakas vett juusma ja — krauh ammustasin pea õkva ära. Ema pragas küll, et kae ometi, kuis sa tiid, teised oiaivad kõik illuste alles, aga sina õkva süüd ära. Mul oli väega paha perast, aga mes senna tetta. Panin teese ära oma kasti. Aga see ütlemine mõjus nii, et mitte es süü ka ära toda prääniku või pipramiist, mes ta olli, hoidse alal, iga jumala päiv kaesi tõist, aga mitte süvva es julge. Üitskõrd mõtli küll, et nüüd õkva süün. Äbi nakse, kui ema sõnad meele tulliva.“

„Aga kuhu sa siis need teised panid? Miks sa teisi piparkooke ei sõõnud?“ küsisid lapsed.

„Ah teisi! Ega es ole rohkemb kui üits ainus. Rohkemb es saa keegi.“

„Aga kas pildiraamatuid, nukke, hobuseid, ronge ja vedureid ei kingitud teile?“

„Kallis aeg! Sii olli sakste värk, kes seda maalastele andis. Suvel esi teieme mõned puuhobesed ja lehmannullikad — sii olli kõik. Aga illusa oliva jõulu sellegiperast. Ja perast, oi kus olli lõbu. Õlgedel lassime uperkuuti mis kole. Vahel kukkusime jalgupidi kaljaastja vastu, sii tegi kolkst ja kolksti, siis olli õige lõbus. Õlgile jäämegi magama, ja hommikul ärkasimegi õlgedel. Jah, ärkasime õlgedel!“

„Aga Peet, kas te siis kirikus ei käinudki?“

„Ega es saa minna. Väega kaugel

olli tuu kerik. Vanemba inimese käisiva, aga latse, kes neid viis.“

„Kas teil oli ka seekord niisugust õlut nagu nüüd meilgi? Ütle, Peet!“ küsis Leeni.

„Jah, peaaegu samasugune. Üitskord, ma ei mäleta, kas ma olin kuvve- või seitsme-aastane, esa üteli, et mine, Peet, tuu nukast kalja. Mina ka, krapst kibu kätte ja kalja tuuma. Aga punn oll nii kõvva iin, et kanguti ja kanguti, aga pealt ära es tule. Es julge öelda, et ei jõvva punni ära kangutada, teise nakkava naarma. Äkki käis pots! ja punn lendas teisele poole toa seina. Kali muudkui voolas pörmandule. Isa oli küll väega pahane, aga ema üteli, oh mes seal pahandada, ta viil väike. Mina ka nigu nirk vahele, et jah, mes seal viil pahandada, ma viil väike jah. No esa olli mul äge miis, kargas turjast kinni ja pani kaljastja manu saisma. Tuu om mul ka

edimene ja viimane karistus jõulu-laupäeva õdakul. Esi mõtli küll seal, et no kae, olli pahamiil veidike, et mes see peaks tähendama, pandas viil nukka. Pomisesin natiike omaette, aga isa, tuu kuulis ja põrutas, et vait, poiss. Ma ehmatin nii, et lendasin kõhuli kaljaastja taade. Robin oli takka...“ Peet vaikis. Ta suunurgil ilmus pehme naeratus.

„Jutusta veel midagi, pai Peet!“

„Olgu nüüd, olgu nüüd peale. Ma väsinud jo ka. Kae, küünla joba kustunu ja lamp palama pandu. Nüüd magama, latse. Homme räägin jälle.“

Peet komberdas oma tuppä. Lapsed läksid magama. Tuli kustutati. Tuba jäi pimedaks, ainult kuu valgustas põrandat, ja ehted kuuse küljes helisesid tasa nagu märgiks, et nemadki kuulsid, mida Peet jutustas oma lapsepõlve jõulumälestust.

Ellen Vasemägi.

Elutormides.

*Elutormides tontlikud varjud,
Ja päikest katab must pilv.
On nutud ja leinad need varjud
Ja mure süsimust silm.*

*On möödunud kevadeid palju
Nii lõhnavaid, õrnu ja helli.
On lahkunud armsamaid palju,
Neil saatjaks kirikukelli.*

*Olen võitnud neid varje, ja veelgi
Ma tunnen, et jätkub mul jõudu.
Sean sihte kindlamaid veelgi,
Kuigi teeäres unistushaudu.*

Linda Randoja.

Pääsukese pesa.

Peremees seisis katuseräästa all ja piilus üha ülespoole. Perenaine, kes karjapoisiga laudast tuli, lüpsinõud käes, märkas seda ja küsis:

„Sooh! Jaak, mes imet sa tiid, et sinna ülespuule kaed enne?“

„Medäs ikke tettä! Kae, pääsukese, sunniku, tennu räästasse pesa, nüüd muudkui saina enne kireva, õkva kui küüdi sälg!“

„Kae viil kos asi! Tillukese tsirgukese teese, mes nad sul ära ei tii.

Mes sa's kavatsed teta tolle pesaga?"

„Mes? Ah pesaga vai? Kae, õkvalt lõhun maha!“

„Mes'and, lase olla päälegi! Mes sa's ikke noile ära tiid. Lase elävä!“

„Ei noh! Kos sa sellega! Poig tulep kojo, noor preilna ütten, messa mõtled, kohegi ei kõlba sihuke asi.“

„Lase'nd olla! Muna joba munetu, pesa ehitatu, äkki om viil noore tsirgu sehen ka!“

„Ah, mes sina ka tead! Juku! Karjapoiss, too üits õge suur ridev. Ma kae perra, mes sii tähendab, sihukese lurjuse omma nii pääsokese!“

pa. Juku ohkas kergendatult: „Möödas! Jääb ometi pesa lõhkumata.“

Toas oli aga liikumist. Peremees kamandas sulast hobust rakendama ja perenaine andis peremehele puhta särgi asemele oma särgi, ise kogu aja vadistades:

„Oh sa imetegu küll, kae, läits omõti meelest är. Pane nüüd rutto hame selgä, muido jääd viil hildas sedasi! Kae ses!“

„Kuule Kadri, sii pole mio hame, sii om õkva sio hame! No mes sa vigurdad sedasi! Ma mõtli kohe, et nüüd räägib seni, kui „räägib“ mulle naiste hame.“

Robert Looga

Kalurid.

Juku sammus aegapidi ritva tooma.

„Rutembide! Rutembide, karmantsik!“ hõikas peremees Jaak ja toppis piibunosu omakasvatatud tubakat täis. Mõnusalt tõmbas maph-maph, ja laskis rõngastena õhku halli suitsu, mis natuke keerles ja varsti haihtus. Juku aga otsis ikka parajat ritva, sest ta kartis perenaise pilku, mis väljahtas ta silmist, kui peremees käskis minna ritva otsima. Võib-olla perenaine ei pane temale enam võid siis leivale, kui ta peremehele ruttu ridva viib. Vargsi piilus ta peremeest, kes oli mõttesse süvenenud. Aeglaselt hakkas Jaak sammuma ukse poole. Järsku seistas ta ja läks siis suure kiiruga tup-

pa. „Kae hullu! Vot, siin om sio hame. Pane nüüd rutto selgä!“

Vaevalt sai Jaak särgi selga, kui väljast kuulus koerte haukumist ja laia mehenaeru. Perenaine läks jookuga vaatama, kes seal tuli.

Peaaegu kahvatades hüüdis ta:

„Heldekene! Hannes! Papa pidi sulle õkva prõlla vastu minema nakkama. Võeh, heldeline! Õkva nii läits meelest är. Mäherduse rongiga sa pidid tulema?“

„Pole vaja, mutikene, olen juba kodus!“

Nüüd tuli ka Jaak tagakambrist välja, käed püksitaskus ja puhas särk seljas.

„Tere ka, tere jah! Kae, eit, kurivaim, andis mede puhta hamme ase-

mele oma hamme. Nakassi säлга ajama ja kaesi, et mes tuu om, kae perra, õigede, see ju puha naiste hamme! Haa-haa-haa!"

„Oi teid! Olete ikka veel niisugused nalja-vanad, et muudkui naera enne. See siin ongi minu kihlatud mõrsja, preili Liina Münt — ja need on minu isa ja ema!"

Neiu noogutas natuke nipsakalt ja pööris suunurgad veidralt allapoole.

„Liina, läheme siis tupp. Ole hea!"

Hannes tegi suure žesti käega, mille peale neiu tips-tips oma kitsas tumesinises kostüümis ukse poole sammus. Uksel peatus ta veidi, krimpsutas nina ja astus edasi.

„Noh," algas Hannes, „kuidas sulle meeldib minu kodu?"

„Ei tea, ma pole harjunud maal elama. Mulle aga ei meeldi see ümborus, samuti ei meeldi mulle see murrak, mida siin räägitakse."

Hannes ohkas, vaatas kurvalt aknast välja ja raputas murelikult pead.

„Aga minu vanemad? Meeldivad nad sulle?"

„Ei! Mulle ei meeldi siin õieti mitte midagi. See kõik on siin nii igapäevane ja ma olen tüdinud igapäevasest. Ütlesin sulle juba varemalt, et ma..."

„Siis ka minust tüdinud?"

Tüdruk ei vastanud. Samas astus Jaak sisse ja kutsus neid oma uut õunaaeda vaatama.

„Eit muretseb süvvä, lääme õge ja kaeme vastset uibo-aida."

Jaak, Hannes ja Liina-preili läksid aeda vaatama. Veranda ligidal, seal, kus oli pääsukese pesa, hakkasid nad vestlema. Parajasti, kui Hannes ja Jaak olid elavas vestluses, laksatas midagi taadi paljale pealaele. See oli pääsukese „visiit". Jaak läks vihast roheliseks, linnapreili aga pahvatas laginal naerma. Jaak läks tupp ja ka Hannes Liinaga.

Esimene töö, mis Jaak sellel õhtupoolikul ette võttis, oli pääsukese pesa mahalõhkumine. Suures raevuhoos jättis ta pesa risud sinna paika kogu purunenud munadega.

Peale lõunasööki läksid Hannes ja

Liina-preili aeda. Siis juhtus aga, et nad möödusid purustatud pesast ja Liina küsis:

„Mida see siis tähendab?"

„Isa lõhkus pesa maha."

„Sinu isa?" kilkas Liina. Vihasena pöördus ta kannapealt ringi ja kadus tupp.

„Milline hirmus maakolgas! Kuhu ma olen sattunud? Millised inimesed! Jalamaid lähen ma siit minema!" nuuksus Liina.

Kõik olid hämmastunud. Liina aga sammus üle õue maanteele ja sealt rongile. Pääsukese pesa ei olnud ainuke põhjus, mis sundis teda ära minema, vaid neid oli rohkem. Esiteks oli enne maale sõitu Hannesega sõnavahetus, mis kujunes päris ägedaks, siis ei meeldinud talle see koht, kus elasid Hannese vanemad, ja hädasid tuli järjest juurde. Eks see ole vana asi, et kui üks häda käepärast, siis teised tulevad iseeneest... Ja kui Liina väike kogu kadus aianurga taha, sõnas vana Jaak:

„Vot kus pääsokese reod, rikseva ära mo plaani. Nii omma ne linna tütarlatse. Õrna nagu mädamuna. Putu veidike külge, ses läheb lõhki. Ja, rikas ta jo olli, aga läits!" Kõik kolm õhkasid nagu ühest suust.

Ellen Vasemägi.

X. Dreiersdorf

Jäälilled.

Talvel.

Rahulikult, vaikselt sajab värsket lund,
lilled, puud ja põõsad näevad talvist und.
Vana vares kraaksub heinakuhja peal,
looklev tee kaob märke, paistab jälle seal.

Maantee upub lumme. Ei või jätta nii,
mõne ree ja hobu petab viimati.
Selleks kuuseoksi pandud tähisteks,
et ei teedelt kraavi regi vuhiseks.

Eemalt paistab küla. Ah, kui tore see:
palju kenam praegu, kui varem nägime.
Katus lumiharjas võlub vaatajad,
värvukesed karjas — toidu ootajad.

Tare üks läheb lahti, lävel seisab eit,
suured vildid jalas, käed kasukasse peit'.
Üle suure õue jookseb karjakrants.
maanteel koolist koju suuskel sõidab Ants.

Ikka vaikselt, vaikselt sajab värsket lund,
lilled, puud ja põõsad näevad talvist und.
Vana vares kraaksub heinakuhja peal,
looklev tee kaob märke, paistab jälle seal.

Ellen Vasemägi.

Käisime Petseris.

See oli möödunud kevadel, kui mõned õpilased koolis laulsid — „mu parem aeg on mööda läind“ ja „ei tea, mis ootab ees“. Meil olid siis just möödunud gümnaasiumi võistluseksamid ja päev pärast nende lõppemist pidime asuma Lõuna-Eesti matkale. Suhtusime tulevikku palju optimistlikumalt, kui mõtlesime Petserist.

Esiteks sõitsime üle Luunja parve või täpsemalt väljendades — ületasime Emajõe, sest uus sild ei olnud veel valmis ehitatud. Edasi tundsimme kaasa paberi valmistamiseks vajalikkude räbalate saatusele Rāpinas. Viimaks, pärast pikki kannatusi ja katsumisi, võisime nentida tõika, et olime saabunud Petserisse.

Alguses saime Petserist niisuguse mulje, et siin alati sajab vihma. Teiseks oli Petseri meie arvates liig-

selt „suurlinlik“. Nimelt oli sealne pangamaja nii suur ja tore, et oleks võinud vabalt võistelda meie Tartu Eesti Panga hoonega, ja nii tore dat koolimaja nagu Petseri Ühisgümnaasium maksaks vaevalt Tartust otsida. Viimane asjaolu suurendas tunduvalt meie tuska — olime Petserit ikka pisut teisiti kujutlenud. Siis selgus, et me selles uhkes ühisgümnaasiumis korterit ei saa, ja sõitsime ühte vene algkoolimajja. Eelarvamus ei petnud meid siin, mainitud maja oli meie mõiste järgi juba Petseri moodi. Teinud lahti oma vähemalt nädalase toidutagavaraga kohvrid, oli enam kui selge, et inimesel on tung rahuldada oma näljatunnet võimalikult suurel määral, ja me sõime ka võimalikult aplalt ja isukalt. Pärast seda tõusid pävakorrale teised — nüüd juba palju vaimsemad tarbed. Olime

kuulnud Petseri guljanjedest, ja parajasti oli laupäevaõhtu. Esitasime siis tagasihoidlikult oma soovid klassijuhatajale umbes nii: „Ei tea, kas võiks õhtul linna vaatama kah minna või?“ Klassijuhataja sai sellest jälle teisiti aru ja ütles, et miks mitte, kui vihm üle jääb, läheme kohe kloostrit vaatama.

Vihm lakkas ja me sammusime kloostrit suunas. (Ainuke kord, mil lal liikusime Petseris jala, s. o. ei kasutanud oma omnibust.) Läbinud kloostrit väravad, „sai vagadus meie üle võimust“ ja ühtki segavat häält polnud kuulda, kui seisime kloostrit müüri ja kuulasime lugusid Petseri minevikust ja ajaloo.

Petseri olnud vanasti suur kindlus. Veelgi suuremaks kasvas meie lugupidamistunne, kui nägime tohutuid aardeid. Munga ütluse järgi olid need enam väärt kui kogu Petseri linn ja maa kokku. Võib juba arvata, egas neid varandusi niisama lihtsalt meile näidatud, et siin nad on, võite katsuda ja ise veenduda. Ei! Alguses nägime ainult munka kui niisugust, s. t. võisime veenduda tema olemasolus. See võttis võtmed — vististi oli tal neid seitse — avas nendega sama palju lukke ja juhtis meid siis kloostrit varakambrisse. Siin võisime palgest palgesse näha sääraseid haruldasi asju, nagu preestrite kirikurõivaid, kiriku hõbenõusid, mitmesuguseid palvenõore, vaimulikke raamatuid (kõik muidugi väga vanad ja seega ajaloolised) ja Ivan Julma abikaasa valmistatud vaipa. Saime kuulda, et Ivan Julm olevat kartnud kloostrit ja kloostritulemat, nii et kui viimane teda kord külaskäigul vastu võtma tulnud, siis Ivan raiunud tal mõõga pea ära. Meie juhidki olid nähtavasti ehmunud kloostrit salapärasusest ja ettevaatuse mõttes loeti meid üle, enne kui läksime maalustesse käikudesse, kuhu — munga ütluse järgi — oli maetud 5000 laipa. Seal oli veelgi õudsem ja jubedam, nii et kui väljusime, olime hirmust poolkanged. Läinud siis kirikusse, kus peeti parajasti jumalateenistust, saime alles aru oma pa-

tususest ja maise elu mõttetusest. Mõned poisid olid eriti liigutatud ja jäid kirikusse patte kahetsema. Teel koolimajja tagasi märgati seda ja siis järgnes arutamine, mis nendega teha. Klassijuhataja arvas, et võiks jätta ööseks koolimaja valvama. Seda kuuldes pakkusime endid lahkesti abiks. See ei läinud siiski korda, sest poisid tulid enne õhtut tagasi. — Oli kahju küll, et ei saanud Petseri „õige“ olukorraga tutvuda. Otsustasime siis ise korraldada „guljanje“ koolimaja saalis. Selleks otstarbeks lubati meil lahkesti kasutada kooli harmoonium. Kaua sedagi lõbu tunda ei saanud, sest peale meie leidus veel majas teisigi ekskursante-öömajalisi, kelle arvates öö- ja unerahu oli kõige kallim siin maailmas. Oma südameis oleksime soovitanud neil minna kloostrisse närve kosutama, kuid viisakaina (nagu me olime) läksime siiski magama.

Järgmisel päeval, pühapäeval, koitis päike uue iluga ja me tõusime. See oli tähtis päev, sest seisis ees suurem jõuproov meie klassi ajaloo — jalgpallivõistlus petserlastega. Ja miks mitte võistelda, kui suur osa meie poisid olid jalgpallimängu näinud, pall oli olemas ja mõned olid varem koguni jalgpalli mänginud. Meie, tüdrukud, otsustasime ka igati kaasa aidata ja olime ametis auhindade muretsemisega.

Kui aeg kätte jõudis ja kõik ettevalmistused võistluse heaks kordaminekuks olid tehtud, leidsime, et nii noobli rahval kui meie ei kõlba ikkagi jala minna staadioni otsima. Istusime omnibusele. Ega omnibusegagi see otsimine kerge olnud — linn tuli ikka risti ja põigiti läbi sõita. Selle eest õppisime teda ka igakülgselt tundma. Lõpuks (aega läks, aga asja sai!) leidsime endid siiski staadionilt, ja olime jõudnud kohale koguni esimestena. Umbes ½-tunnise ootamise järele olid mõlemad meeskonnad kohal ja mäng algas. Petserlased mängisid hästi — isegi ülihästi — kus jõud ei aidanud, seal võeti tarvitusele nõu ja omapärane sõnatagavara. Meie, tüd-

rukud, püüdsime mängijate meeleolu tõsta ja lubasime annetada väarikaid auhindu väljapaistvamaile mängijatele. Kahjuks aitas see vähe. Mängu lõpul veendusime vanasõnas, et viimased saavad esimesteks, ja see tähendas, et esimesteks ei saanud meie.

Lauluga „Õrn ööbik, kuhu tõttad sa?“ lahkusime staadionilt ja sõitsime koolimajja, et seal edasi sõita ikka, ikka lõuna poole.

Irboska ürgoru kallastel jagasime välja auhinnad. See toimus nii, et žürii esindaja (üks meie õpetajaist) pidas pidulikult ülesrivistunud meeskonnale kõne, milles mainis, et neil ei tarvitseks kurvastuda, kes auhindadest ilma jäävad, et žürii ei ole hoolinud kuludest auhindamisest ja on hinnanud meeskonna teeneid väarikalt. Selle järele kutsusime halvima mängija vastu võtma puljongiga täidetud pudelit, s. o. esimest auhinda. Kuna žürii ei olnud asjatundja pallimängu alal, siis selgus kahetsusväärne asjaolu, et halvimaks mängijaks kuulutati oli teiste meeskonna-liikmete arvates kõige parem mees väljal. Žürii tegi oma otsuse kaalutlusel, et auhinnatu järjest püüdis kätega palli kinni ega lasknud väravasse, seega takistas mängu. Teise auhinnana sai kõige koomilisem — 100 g teevorsti — ja kolmanda auhinna kõige unisem mängija — ½ sidrunit.

Siit alates arenes kõik tõusvas suunas, nii maapind, temperatuur, omnibuse sõidukiirus ja ka meie tuju, mis saavutas haripunkti Munamäe tipul.

Järgmisel päeval ei toimunud midagi meeldetuletamisväärset peale ajalehe väljaandmise ja intervjuu klassijuhatajaga.

Meil kerkis küsimus, kas ja milliseid muljeid meie ekskursioon suutis sisendada osavõtjaisse. Seda silmas pidades tegi meie ajalehe toimetuse oma reporterile ülesandeks intervjuuerida meie ekskursiooni aupaatroni härra klassijuhatajat. Pöördunud eelmainitu poole ilusas kuu-semetsas seiklusrikka õhtuse jalu-

tuskäigu ajal, arenes järgmine kõnelus:

„Kas võiksin küsida, milline Teie arvates on matemaatiline suhe Petseri linna ja Tartu Kommertsgümnaasiumi korra vahel?“

„Esimese hooga on raske vastata,“ naeratab intervjueeritav lahkelt, „arvan, et 2:4 vastu,“ langetati nii rõõmustavalt kiitev otsus meie kooli korra kohta.

„Kuidas Teile meeldiks mungaelu? Kas Teil ei ole tekkinud soovi astuda Petseri kloostrisse?“

„Miks mitte, kui kloostrit järjekindlalt külastaksid niisugused külalised nagu keskkooli V klass.“ Tahtes sellele džentlmenlikule komplimentile sama viisakalt vastata, ei tulnud reporteril kahjuks meelde muud kui: „Kuidas Teile täna öösel magasite? Kas Teid ei häirinud lühikesed öled?“

„Igatahes paremini kui mungad,“ kõlas klassijuhataja teravmeelne vastus.“

„Mis Teile Petseris meeldis kõige enam?“

„Meie nautimisväärne sõit läbi linna tänavate.“

„Kas Teil omnibuses merehaigust karta ei olnud?“

„Õnneks ei olnud sidrunit kaasas, muidu ehk oleks seegi haigus kallale kippunud.“ (Meenusid ekskursandid-tütarlapsed, kes oma arvatava „südameläikimise“ arstimiseks lugematul arvul sidruneid tühjaks imesid.)

„Kuidas olete rahul meie klassi ja Petseri jalgpalli-meeskondade vahelise võistluse ja tagajärgedega?“

„Need olid suurepärased. Igatahes suursaavutus Petseri kohta,“ vastas klassijuhataja rahulolevalt muheldes ja kuuseokast närides.

Reporter ei soovinud enam meie lugupeetud aupaatroni kauemini tülitada ja vabandas. Intervjueeritav sõnas lahkelt: „Pole viga, pole viga. Soovin omalt poolt edaspidisteks ekskursioonideks, et ööbimis-kohti valitaks ikka jälle lähemale vabale loodusele, eemale linna tolmust.“

Afissa. Antsov.

Male tähtsusest ja ajalooost.

Eestikeelne nimetus „male“ on tuletatud sõnast „maleva“. Malet võib võrrelda sõjaga. Ta on vaimne sõda kahe vastase vahel, kus võitjaks tuleb see, kel on rohkem tähelepanelikkust, leidlikkust, mälu ja — kogemusi. Male pakub meile head ajaviidet. Et vältida täielikult arusamatusi mängimisel, on soovitatav mängureegleid täpselt pidada. Male pole mitte tühine ajaviide, vaid tal on suur tähtsus kasvatusvahendina. Male arendab otsustus- ja algatusvõimet, suurendab maletaja julgust

paremuse. Et saada heaks maletajaks, ei aita ainult sellest, et omataks talenti; peab ka õppima. Peale otsese mängimise tuleb lugeda suurel hulgal malekirjandust, tuleb õppida avanguid, kesk- ja lõpumänge. Kõigi nende küsimuste kohta on trükitud palju raamatuid.

Malemäng on väga vana. Ta tekkimise kohta on loodud palju legende. Ühe legendi järele on male pärit Indiast. Keegi õpetlane olevat loonud malemängu oma valitsejale meelelahutuseks, nõudes endale vae-

Friedrich Suur.

Katused.

ja usku oma võimeisse raskeis olukorras. Hea maletaja peab olema tugeva tahtejõuga, ettevaatlik ja küllaldaselt julge. Nagu sõda väejuhile, nii asetab malemäng mängijale suuri nõudeid. Hea mängija peab oskama orienteeruda kiiresti igas olukorras, peab ette nägema vastase võimalikke manöövreid, peab kiiresti leidma õigeid vastusamme ja saavutama hea koostöö iga üksiku malendi vahel. Võita tahtev mängija peab kaaluma rahulikult ja külmavereliselt iga võimalust, ta ei tohi kunagi tormata umbkaudu, sest üks vale käik võib hävitada suure vaevaga saavutatud

vatasuks „ainult“ ühe viljatera malelaua esimesel ruudul ja igal järgmisel kaks korda nii palju kui eelmisel. Male esimeseks hiilgeajaks oli araablaste maailmariigi aeg. Juba enne seda aega on maledest kirjalikke andmeid, millest selgub, et mängiti ka juba simultaane, isegi pimesi. Muidugi ei olnud tolle aja male täiesti praeguse sarnane. Paljude malendite käigud olid teissugused. Näiteks lipu tegevusraadius piirdus ainult mõne ruuduga, kuna nüüd ta võib liikuda korraga üle terve malelaua. Araablaste riigi languse tagajärjel pidurdus male levik, mis tõu-

sis jälle XVI sajandi teisel ja XVII sajandi esimesel poolel, millisest ajastust on säilinud juba mõningaid maleraamatuid. Sõdade ajastul, XVII sajandi lõpul ja XVIII sajandi algul, oli jälle male levikus tagasimineks. Uus tõus algas XVIII sajandi teisel poolel. Sel ajal ei olnud veel malekelli ja igauks võis mõelda nii kaua kui tahtis. Polnud siis ka mingi ime, kui mängija jäi magama teise käiku oodates. Ka polnud male siis veel rahvahulkades populaarne, paljud vaatasid malele kui mingile kahtlasele harrastusele ja maletajaist püüti hoiduda eemale kui hasartkaardimängijaist. Sel ajal ei peetud veel

turniire, mängiti vaid matše, vahel üsna pikki, paremate mängijate vahel. Esimene rahvusvaheline maleturniir peeti 1851. a. Londonis. Selle turniiri võitjat, sakslast Anderseni võib pidada esimeseks mitteametlikuks maailmameistriks. Temale järgnevad maailmameistrid on Steinitz, Lasker, Capablanca, Aljechin ja Euve.

Kuni viimaste aastateni polnud Eestil ühtegi maailmaklassi maletajat. Alles viimaste aastatega tõusis suurmeistrite esiritta meie noor Paul Keres. Olgem uhked temale!

Elmar Mikkel.

Sport meie koolis.

Sport ei ole enam ajaviide, vaid omaette kultuur. Sport on muutunud masside alaks. On selge, et ainult seal võib idaneda taim, kus temal on vastav maa idanemiseks ja kasvamiseks; et ainult seal võib areneda kultuur ja teadus, kus temal on vastuvõtlik kasutaja. Nii on see ka spordiga.

Ameerika atleetide suursaavutused on seletatavad just eespoolöelduga. Ent mitte ainult mass, vaid ka väljapaistvad isikud kõigilt aladelt on löönud kaasa spordi edendamiseks. Ei tule sugugi imestada, nähes Ameerikas või Inglismaal kooliõpilaste kõrval sportimas ka õppejõude. Ent spordi edendamiseks peavad olema vastavad võimalused ja abinõud ja kõige tähtsam — vaimustus! Peab olema vaimustust ja tahet, et sportida, et käia treeningul. Kuid vaimustus ei tohi minna hasardini. Tean oma kogemustest, kus liigne vaimustus, liiga intensiivne treening on purustanud kõik kavatsused.

Tekib küsimus, kas meie kool siis ei suuda võistlustel olla vääriline vastane teistele koolidele? Ta suudab seda, kuid — ainult üksikutel aladel. Nii näiteks 1000 m ja 1500 m jooksus. võime välja panna 3—4

võistlejat, kes kuuluksid kindlasti kümne parima hulka. Need on alad, kus Kommertsgümnaasium sammub esirinnas, sest vaevalt suudab praegu mõni teine kool Tartus välja panna 3 tõesti head keskmaajooksjat. Kuid selle vastu võib tuua näiteks teivashüpet, kus meil kunagi ei ole võistlemas ühtki meest. Võib-olla arvate, et meil koolis ei ole üldse niisugust poissi, kel oleks annet teivashüppeks. Peab tähendama, et neid siiski on. Pahe seisab ainult selles, et meil ei ole võimlust harrastada teivashüpet. Ja kui-ki avaneb mõni võimalus, siis võetakse sellest loiuult osa, sest puudub see, kes oleks asja õhutajaks ja vaimustajaks, puudub ideaalkuju, kelle jälgedes sammutakse ja kelle eeskujule püütakse. Samuti on lugu lühimaajooksudes ja hüpetes. Hüpetest siiski arenenumaks võiks lugeda hooga ja hoota kolmikhüpet. Kahjuks neid alasid koolinoorsoo võistlustel kavas ei ole, kuid tean, et meie kool võiks välja panna hooga kolmikhüppes 3 võistlejat, kes praegu saavutavad 12,50—13,00 m, kuna teiste koolide tase kõigub 12,00—12,50 vahel. Samuti on hoota kolmikhüppes, kus koolinoorsoo

ametlik rekord on 8,37 m, kuna meil leidub poisse, kes on selle ületanud.

Ei ole muud tarvis, kui et leiduks keegi, kes õhutaks neid soikujäänud alasid, annaks esimesi juhiseid, ja küll näete, meie võime võistelda igal alal.

Ent see võtab aega, kuni ühes spordialas suudab end mõni kool läbi lüüa nii, et selle ala monopol nagu oleks üksiku kooli käes. See võtab palju aega ja nõuab, et eeskujud oleksid ideaalsed. Tegelikult sammubki teatud spordialal üks või teine kool esirinnas. Nii näiteks Poeglastegümnaasium odaheites, Treffneri-gümnaasium lühimaa-jook-sudes ja võin julgelt öelda, keskmajaajook-sudes — Kommertsgümnaasium.

Nende ridadega ei taheta öelda, et hakakem nüüd ainult sportima, et niiviisi kooli au kõrgele viia. Ei. Kõigile sportlastele peab sisendama teadmist, et sport ei ole veel elu ise, vaid üksnes osake kultuurist. Koolipoiss, kes on saavutanud spordi alal väljapaistvaid tulemusi, ei tohiks end veel arvata kangelaseks, kel pole tarvis korralikult õppida. Ei ole

suuremat väärkujutlust kui uskuda, et spordiga on saavutatud kõik.

Kui inglane ütleb: „Ma olen sportlane,“ siis tähendab see, et ta peale hea sportlase on ka parimaid tööjõude.

Loodame, et järgmisel, see on 1938. aasta kevadel on meie kooli õpilasi suuremal arvul staadionil võistlemas ja et me saavutame koos suurepäraseid tagajärgi.

Evald Kivivare.

Sügisest manöövreist.

Tartust manöövrile sõitev pataljon oli laaditud juba vagunisse, orkester mängis veel mõne lõbusa loo, ja rong hakkas liikuma Valga suunas.

Meid oli üle 20 poisi, kes täitsid pool vagunit. Kogu teel kuni Antslani kõlas laul ja poiste tuju oli hea. Kella poole kolmeks jõudsime pärale. Meid viidi kohe supisappa, kust anti toitu. Siis rivistati kõik üles, jagati varustus ja vajalikud seletused. Asusime teele. Oli imelik tunne, sest olime siin peaaegu kõik esimest korda. Pärast, kui „sõda“ oli käimas, ei tundnud meist ükski kõhklust ega argust.

Ega õige sõjamees tohigi väriseda. Oli saadud teada „vaenlase“ asukohad ja juba kuuldigi eespool püsside ja kuulipildujate raginat. Meid oli algul jäetud tahapoole, kuna pidime eespool olevaid osasid toetama. Varsti käsutati meidki

edasi liikuma, algas ju meie poolt ründamine. Tuli hüpata ühest kraavist teise, joosta üle põldude ja niitude. Kaugemalt kuuldus sekka püsside ja kuulipildujate raginat ja kahuripauke. Kui umbes 5 kilomeetrit olime edasi jõudnud, siis tehti „sõjale“ lõpp, sest poisid olid väsinud ja tahtsid puhata. Puhkuse ajal peagu kõik tegid väikese uinaku.

Tagasi marssisime jälle orkestri saatel. Jaamas anti meile sooja toitu. Pärast seda oli vaba aega kuni kella 7-ni. Jaama oli kogunenud kaunis rohkesti rahvast meid ära saatma. Tuli jätta maha Antsla ja kohad, kus pidasime „sõda“. Tagasisõit oli sinnasõidust palju vaiksem, sest enamik poisse magas. Ei tea, kas see oli väsimusest või polnud midagi uut enam oodata.

Harry Aljak.

KÕIGILE TARTU ÜHIS-KOMMERTS-GÜMNAASIUMI, III PROGÜMNAASIUMI, KOMMERTSKOOLI JA KAUBANDUS- JA ÄRINDUSKESKKOOLI ÕPILASTELE!

Tartu Kommertsgümnaasiumi Vilistlas-kogu kuulutab välja kirjatööde võist-luse teemadele:

1. vanem rühm: Tänapäeva noorus ja vaimukultuur.
2. noorem rühm: Meie klassi tahvel ja pink jutustavad.
3. üldteema: Aastasadu tagasi... (ajaloolise tagapõhjaga jutustus).

Vanemale rühmale määratud ja üldtee-male võivad kirjutada kõik ülalnimetatud koolide õpilased; nooremale rühma kuulu-vad aga — Progümn. II, III ja IV kl.; Kaub- ja Ärinduskeskkooli I ja II kl.

Kirjatööd tulevad esitada kooli kantse-lesse ja viimaseks esitamise tähtajaks on 1. veebruar 1938. a.

A u h i n d a d e k s	määratakse:
Vanemas rühmas:	I auhind Kr. 20.—
	II „ „ 10.—
	III „ „ 5.—

HUMANITAARRINGIST.

Humanitaarringi usulis-eeiline seksioon võttis juhatause koosolekul oma töökavva hommikupalvuste pidamise õpilaste poolt. Nii esines 23. okt. Robert Looga (T III P V kl.), kes oli oma kõne peamotiiviks vali-nud — palumise. Järgmisena kõneles 13. nov. laupäeva-hommikusel kogunemisel Linda Kuusik (TKG V kl.) rõhutades ja juhtides meie tähelepanu sellele, et Jumala vaim elab igapäev, kuigi me seda ei pane tähele. 17. nov. kl. 18 oli sama seksiooni poolt õp. H. Viks'i referaat oxford-liikumisest. Avasõna ja ka lõppsõna ütles seksiooni juht Linda Kuusik. Kõne oli huvitav ning elav ja seetõttu oli asjastuhvitatuid rohkesti, üle viiekümne õpilase. Kõne lõppenu-d, lauldi „Oh meile, Issand Jeesus.“

18. nov. kl. 5 õ. oli loodusloo-matemaatika seksiooni korraldusel kõne tervishoiust tü-tarlastele. Avasõnad ütles õpilane Virve Kurg. Huvitava ja õpetliku referaadiga, mille selgituseks valguspildid, esines õpetaja pr. A. Miller. Ettekanne oli huvitav. Koos oli üle neljakümne tütarlapse. **Virve Kurg.**

LASKURRINGIST.

Laskuring töötab meie koolides juba kolmandat aastat ja on selle aja jooksul arenenud aktiivseks ringiks.

Nooremale rühmas:	I auhind Kr. 15.—
	II „ „ 6.—
	III „ „ 4.—

Žürii võib peale auhindade määrata teiste paremateks tunnustatud tööde eest autorile kirjandust. Samuti on žüriil õigus mõnd auhinda välja andmata jätta, kui esitatud tööd ei vasta tingimustele.

Kirjutised vaatab läbi ja määrab auhin-nad žürii koosseisus: dir. V. Tu-bin, õpetajad L. Vihalem ja L. Peiker ning vilistlased A. Peets ja A. Ambo.

Žürii võib avaldada auhinnatud ja teisi paremaid töid õpilaskonna ajakirjas.

Võistlustööle kirjutab autor alla ühe varjunime ja lisab tööle sama varjunime ja klassi ning kooli nimetust kandva kinnise ümbriku, mis sisaldab autori õige perekonna- ja eesnime ning klassi. Auhinna saanud tööde autori nime sisaldavad ümbrikud avatakse ja tehakse teatavaks kooli a a s t a p ä e v a aktusel 1938. a. märtsis.

Auhindamata tööde autoreid ei avaldata.

Tartu Kommertsgümnaasiumi Vilistlaskogu juhatus.

Ringi eesmärgiks on arendada õpilasis huvi laskeasjanduse vastu, äratada isamaa-armastust ning kasvatada oma ülesandeist teadlikke riigikaitsjaid. Oma taotlusis on ring seni saavutanud suurt edu. Meie koo-lide lasketase on märgatavalt tõusnud.

Tänavuses tegevuskavas on ette nähtud nii teoreetilisi kui praktilisi õpinguid. Tege-vuskava üldjoontes on järgmine:

1) kaks korda nädalas harjutuslaskmi-sed, eraldi vanemale ja nooremale grupile;

2) koolidevahelise võistluse korralda-mine;

3) individuaalsete võistluste korralda-mine kooli meistri nimele;

4) mõningate vastavasisuliste referaatide korraldamine teemadel: „Mida peab iga las-kur teadma“ ja „Eesti — parim laskurmaa maailmas“.

Ringi juhiv viieliikmeline juhatus, kuhu kuuluvad: Feliks Pärtelpoeg — juhataja, Otto Liigid — abijuhataja, Viktor Sirel — sekretär, Jaan Taavet — laekur, Aksel Tee-mant — varahoidja.

Kõik laskehuvilised loodavad, et ringi senine edu veelgi suureneb ja et meie koo-lid oma lasketasemelt samuvad tõusuteed. Enlist tänu tuleb avaldada ringi hooldajale fir. leitn. A. Tanniale, kes suure hoolega on kaasa aidanud ringi tööle. **A. Zirnask.**

SPORDIRINGIST.

Spordiringi korraldusel algasid novembrikuu algul meie koolide vahelised poeglaste käsipallivõistlused meistri nimele. Võistlused toimusid turniiri süsteemis. Kuna eelmistel aastatel peetud võistlustel ei suutnud nooremad klassid kuigi suurt vastupanu avaldada, seepärast muudeti tänavu võistluste korda selliselt, et meeskonnad muutusid enam-vähem võrdvõimelisteks. Tänavu ei toimunud mitte klassidevahelised, vaid koolidevahelised võistlused, millest võtsid osa: Ühiskommertsgümnaasium, Kommertskool, III Progümnaasium ja Kaubandus-Ärinduskooli koondus.

Esimesel võistluspäeval, 4. novembril võistlesid võrkpallis Kommertsgümnaasium ja Kaub.-Ärinduskooli koondus, mis lõppes gümn. võiduga 2 : 0. Game'id 15 : 12 ja 15 : 8.

Teine võistlus võrkpallis toimus Kommertskooli ja III Progümn. vahel, mis lõppes tasavägise võistlusega 2 : 0 Kommertskooli kasuks. Game'id 15 : 8 ja 15 : 12. Kommertskooli peeti eelmisel aastal näidatud edukuse tõttu favoriidiks, kuid juba oma esimesel mängul nõrga vastasega näitas ta meeskonna ebähtlust ja alla keskpäraselt mängu. Viimasest ainukeseks silmapaistvaks paariks oli Roolend — Annus.

Õhtu pinevamaks mänguks kujunes Kommertsgümnaasiumi ja Progümn. vaheline võistlus korvpallis, mis lõppes esimese võiduga. Mäng oli äärmiselt kiire ja seetõttu ilmnis ka palju vigu, mis nagu ajutiselt katkestasid suure ja põneva „maratoni“ ja andsid ka mõned sekundid hingetõmbamiseks, et uuesti täie innuga alata. Mõlemad meeskonnad näitasid mängu üle oma võimete nii platsimängus kui ka pealevisetest ja seetõttu oli kuni lõpuveni suureks küsimärgiks — kumb võidab. Algul läks juhtima Progümn. Kommusaare ja Nurga kaugevisetest, kuid peagi „president“ Kivivare viigistas seisu ja viis ajutiselt Kommertsgümn. juhtima. Peab küll mainima, et sel võistlusel näitasid Kivivare, Kommusaar ja Nurk kõrgeklassilist mängu ja suutsid tõestada, et nad on parimad korvpallimängijad Kommertsgümn. ajaloos. Poolaeg lõppes peaaegu viigiliselt Kommertsgümn. kasuks tagajärjega 20 : 19.

Teisel poolajal tõstsid mõlemad võistlejad enam-vähem võrdselt oma skoori ja lõpp-tagajärjeks märgiti Kommertsgümn. — 6 punktiline võit tagajärjega 38:32. See oli esimene võidupunkt loodetavale meistri — Kommertsgümnaasiumile korvpallis.

11. novembril jätkusid samad võistlused. Võrkpallis kohtusid Kommerts- ja Kaubandus-Ärinduskool, mis vastu ootusi lõppes viimase võiduga. Ikka enam ja enam näitas Kommertskool oma tagasiminekut, mille tagajärjeks võib olla ränk lüüasaamine meistri-võistlustel. Kommertskoolil on küll üksikuid häid mehi, kes on koolimeeskonna parimateks, kuid nemandki ei suutnud üksinda kahe-kolmekesi pakkuda midagi erilist. Kaub.-Ärinduskool mängis selle mängu vägagi tubliult ja talle võis ennustada 2. kohta. Lõpptagajärg 2 : 1 Kaub.-Ärinduskooli kasuks.

Korvpallis võistlesid Kommertsgümn. ja Kaub.-Ärinduskool, mis lõppes esimese võiduga 23 : 16 (17 : 12).

Parimaks võistlejaks oli õpilaskonna vanem Evald Kivivare, kes, nagu eelmiselgi võistlusel Progümn. vastu, saavutas enamuse kogupunktidest.

Prægused tagajärjed:

Võrkpallis:

Kommertsgümnaasium	1 võit,
Ärinduskool	1 võit, 1 kaotus,
Kommertskool	1 võit, 1 kaotus
Progümnaasium	— 1 kaotus,

Korvpallis:

Kommertsgümnaasium	2 võitu,
Progümnaasium	— 1 kaotus,
Kaub.-Ärinduskool	— 1 kaotus.

Karl Värk.

Ülesanne nr. 1 lahendus.

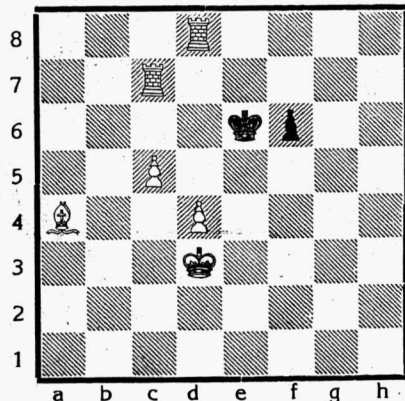
Seis: valged: Kg7; V: c4, g5; O: b5, h4; E: e7, f7, h6;
mustad: Kd6; La8, O: a3, b7; R: e5, f4;
E: c7, h7.

Valge võidab kuue käiguga.

1. e7 — e8R + La8: e8
2. f7: e8R + Kd6 — e6
3. Vg5: e5 + Ke6: e5
4. Oh4 — f6 + Ke5 — e6
5. Re8: c7 + Ke6 — d6
6. e4 — e5 + ja matt.

- Või 4. Ke5 — d6
5. e4 — e5 + Kd6 — d5 või e6
 6. Re8: c7 + ja matt.

Ülesanne nr. 2.

Valge võidab kahe käiguga.

E. Mikkel.

RAHVUSKULTUURILISE RINGI TEGEVUSEST.

Rahvuskultuurilise ringi avakoosolek toimus 27. oktoobril kell 18 kooli ruumes. Koosoleku avas õpilaskonna esimees E. Kivivare, kes valiti ka koosoleku juhatajaks. Järgnes ringi juhatuse valimine, kuhu pääsesid järgmised õpilased: A. Peerandi (KG V kl.) — 21 h., Ö. Savisaar (KG V kl.) — 18 h., V. Truus (KG V kl.) — 19 h., V. Viirmäe (KG V kl.) — 20 h., H. Lomp (Prog. V kl.) — 19 h.

Peale avakoosolekut järgnes ringi hooldaja-õpetaja prl. M. Tedre juhatusel juhatuse avakoosolek, kus arutati tegevuskava ja jaotati ametid järgmiselt: juhataja — A. Peerandi, abi — V. Viirmäe, laekur — Ö. Savisaar, sekretär — H. Lomp, abisekretär — V. Truus.

Ring on pidanud mitmeid aktusi. Esimene aktus, mis peeti Rahvuskultuurilise Ringi hooldaja-õpetaja M. Tedre korraldusel 16. oktoobril, oli hõimuaktus.

Järgnev aktus, mis korraldati juba teotseva Rahvuskultuurilise ringi poolt, leidis aset 11. nov. viimase tunni ajal — see oli Langenute päeva puhul. Aktuse avas õpetaja J. Taul vaimuliku kõnega. Kõnega esines õpilaskonna esimees E. Kivivare, kes andis lühikese ülevaate Maailmasõja käigust ja seletas Langenute päeva tähtsusest.

Felix Pärtelpoeg deklameeris G. Suitsu luuletust „Kelle eest?“ Peale õpilase E. Vilki klaverisoolot järgnes kooli üldkoorilt laul „Kalev ja Linda“.

Lõppsõna ütles hr. dir. V. Tubin. Aktus lõppes ühislauluga „Eestimaa, mu isamaa...“

Läti Vabariigi 19. aastapäeva aktus toimus 18. nov. hommikul enne tunde. Aktusekõne pidas õpil. E. Perman, andes lühikese ülevaate Läti Vabariigi tekkimis- ja arenemisloost. Järgnev klaverisoolo õpil. Erida Kangru poolt saavutas hea ettekande tõttu täieliku efekti. Peale klaverisoolot kõneles hr. dir. V. Tubin. Koori poolt ettekantava Läti hümniga lõppes aktus.

Üldiselt kokkuvõttes võime mainida, et Rahvuskultuurilise ringi tegevus on olnud siiani küllaltki aktiivne, ainult halb on asjaolu, et ring alustas oma tegevust hiljem kui teised ringid ja nüüd kannatab ring liikmete vähesuse all. Jääks soovida, et õpilased aktiivsemalt ringi tegevusest osa võtaksid.

V. Viirmäe.

Kõigile „Iloli“ lugejaile soovib

Häid pähi

„Iloli“ toimetuse.

Vastutav peatoimetaja: **L. Vihalem**. Keeleline korrektor ja kirjanduslik nõuandja: **M. Teder**. Kunstiline nõuandja: **E. Ahas**. Majandusjuht: **E. Moss**. Talituse juht: **K. Väärsi**. Tegevtoimetaja: **E. Perman**. Toimetuse juht: **L. Pehk** (sekretär), **V. Viirmäe**, **M. Keres**, **A. Peerandi**. Talitus: **R. Looga**, **E. Kera**.

Kõige soodsamalt
ostate koolitarbeid
ja raamatuid

A. SAAR'e

KIRJUTUSMATERJALI-
JA RAAMATUKAUPLU-
SEST

Tartus, Raekoja 2

Erika

Õpikuid, ka uusi

10—40% hinnaalandusega
müüvad

„VAHI“

antikvariaadid

Ülikooli 14 ja Kalaturu 3.

Märgitööstus

R. Tornius

Aia tn. 3, telef. 18-66

E. K. Ü. Postimees

raamatu-, kirjutustarvete- ja paberikauplus on

soodsaim ostukoht

Tartu kooliõpilastele.

Oma 40-aastaselt teekonnal on „Postimehe“ raamatukauplus seisnud õpilaste teenistuses ja seisab seda praegu veelgi kindlamalt.

Ärisõbralikkude tervitustega noorte ärisõprade teenistuses

Postimehe raamatukauplus

Tartu, Suurturg 16

Hind 30 senti.